

Rijksoverheid

Beleidskompasformulier voor internetconsultatie

 Beleidskompas

Wie zijn belanghebbenden en waarom?

- Wie zijn direct of indirect belanghebbenden bij het betreffende vraagstuk?

Jongeren, mbo-instellingen, gemeenten, Doorstroompunt

- Wie beschikken er over relevante kennis over en ervaring met het vraagstuk?

Dit wetsvoorstel bouwt voort op de tijdelijke Aanpak Jeugdwerkloosheid en de bestaande wettelijke taken en expertises van betrokken partijen.

Mbo-instellingen: Zij begeleiden studenten nu al bij het zoeken van een stage en met de aanpak jeugdwerkloosheid bij het vinden van werk. Met dit wetsvoorstel wordt de begeleiding naar werk een structurele taak, wat ervoor zorgt dat zij zich verder moeten bekwamen. Daarom is in dit wetsvoorstel in financiële zin voorzien in kennisontwikkeling van mbo-instellingen. Ook kunnen mbo-instellingen gemeenten betrekken bij de loopbaanbegeleiding. Gemeenten hebben specifieke kennis en ervaring bij de begeleiding naar werk en het arbeidsmarktdomein. Gemeenten zullen meer preventief werken en indien nodig al worden betrokken bij loopbaanbegeleiding door de mbo-instelling.

Het Doorstroompunt (RMC) heeft nu al een taak voor jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar. Het gaat dan om het monitoren, in contact komen en begeleiden van jongeren naar onderwijs of werk. De leeftijd wordt nu uitgebreid naar 27 jaar. Sommige Doorstroompunt-regio's hebben al pilots met deze doelgroep. Door de oudere leeftijdsgroep zal vaker begeleiding naar werk plaats moeten vinden. Doorstroompunt-medewerkers kunnen zich hier verder op ontwikkelen. Hierbij kunnen zij, indien nodig, ook de gemeente betrekken, net zoals mbo-instellingen dit kunnen doen.

- Op welke wijze zijn belanghebbenden tot nu toe in de verschillende fasen van het beleidstraject betrokken?

In 2019 is het IBO Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt uitgevoerd. De uitkomsten hiervan zijn door het veld breed onderschreven en gebruikt als aanleiding voor dit wetsvoorstel.

In de zomer van 2021 is de werkagenda Aanpak Jeugdwerkloosheid ondertekend door de ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW) en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW) en partners in het veld. Hierin is gezamenlijk uitgesproken dat het bestrijden van jeugdwerkloosheid een structurele uitdaging is¹.

Begin 2023 hebben OCW en SZW 5 bijeenkomsten op diverse plekken in het land gehouden. Hier is gesproken met meer dan 200 direct betrokken professionals van scholen, gemeenten en het Doorstroompunt. Bureau Emma heeft hier de rode lijnen uit gehaald die als input hebben gefungeerd voor dit wetsvoorstel. Op basis van deze toetsing zijn al diverse aanpassingen gedaan aan de hoofdlijnen van het wetsvoorstel, zoals het verlengen van de taak van loopbaanbegeleiding van een half jaar naar een jaar.

De landelijke partners in de Aanpak Jeugdwerkloosheid (MBO-Raad, Ingrado, VNG, SBB, Divosa en sectorraden pro en vso) zijn overwegend positief. De MBO-Raad heeft een structurele borging van nazorg zelf geagendeerd. In scholjaar 2022/2023 hebben OCW en SZW elke 6 weken gesproken over het wetsvoorstel.

---

¹ [Werkagenda Samen werk maken van de Aanpak Jeugdwerkloosheid | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

Jongerenorganisaties JongPit, JOB-MBO en CNV-jongeren hebben input geleverd op het wetsvoorstel. Zij zijn positief over het wetsvoorstel maar vragen wel aandacht voor het betrekken van jongeren bij de totstandkoming van de plannen in de regio's. Dit ligt niet vast in het huidige wetsvoorstel, maar OCW en SZW beogen dit als nadere voorwaarde op te nemen in het regionaal programma.

Bij de totstandkoming van dit wetsvoorstel is gebruik gemaakt van de ervaringen die de afgelopen 15 jaar zijn opgedaan bij verschillende (tijdelijke) aanpakken jeugdwerkloosheid. Hierbij wordt gebruik gemaakt van diverse onderzoeken, zoals:

- Onderzoek van KBA naar de pilots op basis van de motie Kwint/Özdil².
- Het IBO Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt (2019)
- Route Arbeid voor jongeren van het praktijk- en speciaal onderwijs³
- De transitieroute waarbij 9 mbo-instellingen jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte begeleiden in de transitie van school naar werk⁴
- Onderzoek Regioplan naar de Aanpak Jeugdwerkloosheid⁵ van school naar werk' (2023), eindrapport Aanpak Jeugdwerkloosheid.
- Praktijkvoorbeelden van de Aanpak Jeugdwerkloosheid⁶.

1. Wat is het probleem?

a) Wat is het probleem?

Alle jongeren verdienen het om maatschappelijk mee te doen, zich zo veel mogelijk te ontwikkelen en duurzaam aan het werk te komen. De kansen hierop zijn echter ongelijk verdeeld. Sommige groepen jongeren komen moeizaam duurzaam aan het werk. Het gaat dan om jongeren uit het praktijkonderwijs (pro), voortgezet speciaal onderwijs (vso), jongeren uit het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) met de nadruk op de Entreeopleiding (hierna entree) en de beroepsopleiding (hierna niveau 2) in de beroepsopleidende leerweg (BOL) en voortijdig schoolverlaters (vsv'ers). Dit is een structureel probleem, ongeacht de stand van de economie is er sprake van kansengelijkheid. Dit wetsvoorstel wil de kansengelijkheid vergroten door jongeren met (een risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden bij de overgang van school naar werk en bij het behouden van werk bij (dreigende) werkloosheid. Dit wetsvoorstel richt zich op deze doelgroepen omdat het niet vinden van werk kan leiden tot andere persoonlijke problemen en aanzienlijke maatschappelijke kosten.

b) Wat zijn de oorzaken van het probleem?

Sommige jongeren ervaren onvoldoende ondersteuning bij stap van school naar werk

De meeste jongeren behalen na het behalen van hun diploma een baan passend bij hun wensen en competenties. Een minderheid lukt het met de bestaande ondersteuning niet om passend werk te vinden. Sommige jongeren geven aan dat zij onvoldoende op school worden voorbereid op de

---

² KBA (2021) Eindrapport pilots motie Kwint, <https://passendonderwijsmbo.nl/nieuws/eindrapport-pilots-motie-kwint-ozdil-gepubliceerd/>

³ <https://www.werkinzicht.nl/project/route-arbeid-voor-kwetsbare-jongeren/>

⁴ Eimers, Raaijman (2018) De Transitieroute. Jongeren met een ondersteuningsbehoefte van opleiding naar werk. Nijmegen: KBA Nijmegen.

⁵ Regioplan (2023) van school naar werk, eindrapport Aanpak jeugdwerkloosheid

⁶

https://www.samenvoordeklant.nl/sites/default/files/bestandsbijlage/SZW_Brochure_%20Praktijkvoorbeelden_Aanpak_Jeugdwerkloosheid_2022.pdf

overgang naar de arbeidsmarkt. Het aanbod van gemeenten weten zij niet te vinden en jongeren raken vaak uit beeld.^{7 8}

Het probleem in beleid en wet- en regelgeving

De bestaande wettelijke taken van mbo-instellingen, het Doorstroompunt en gemeenten sluiten niet goed op elkaar aan en zijn onvoldoende gericht op het voorkomen van knelpunten. De samenwerking tussen deze partijen heeft een beperkte wettelijke basis. De mate waarin samenwerking tot stand komt is op dit moment afhankelijk van de uitvoeringspraktijk in een bepaalde regio. Hierdoor raken sommige jongeren uit beeld. Dit wordt onderstaand stapsgewijs uitgewerkt.

c) Wat is de omvang van het probleem?

De kans op werk is structureel ongelijk verdeeld

De kans op werk voor bepaalde groepen jongeren blijft structureel sterk achter ten opzichte van andere groepen. Het verschil in arbeidsdeelname en werkloosheid tussen jongeren zonder startkwalificatie⁹, mbo'ers en hbo- en wo-diplomeerden blijft structureel groot, ongeacht de stand van de economie¹⁰. Hoe hoger het onderwijsniveau, hoe beter de positie op de arbeidsmarkt en hoe minder vaak iemand geen werk heeft en een uitkering krijgt^{11 12}. Uit onderzoek van SEO blijkt dat de kansongelijkheid op de arbeidsmarkt sinds de uitbraak van de coronapandemie groter is geworden.¹³ Jongeren met relatief lage baankansen worden in een crisis harder geraakt, waarvan zij ook maar deels herstellen¹⁴. Langdurige werkloosheid kan lang effect hebben op jongeren en leiden tot minder kans op werk en een lager inkomen¹⁵. Een derde van de jongeren die op zijn 23^e geen werk had, blijkt de gehele periode tot het 32^e levensjaar niet werkzaam te zijn¹⁶.

2.1.1 Zonder startkwalificatie minder kansen

Jongeren zonder startkwalificatie zijn vaak kwetsbaar op de arbeidsmarkt. Zij hebben minder vaak een baan¹⁷ en vaker een uitkering¹⁸. Veel jongeren die wel werken, werken te weinig uren of verdienen een te laag uurloon om economisch zelfstandig te zijn¹⁹. Deze groep heeft een grote kans om economisch niet zelfstandig²⁰ te zijn en dit langdurig te blijven. Het is voor jongeren

---

⁷ SEO (2022) de impact van de coronacrisis op de arbeidsmarkt, p. 36/37, [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek\[1801731009\]](#)

⁸ Interdepartementaal beleidsonderzoek Eindrapport jongeren met (een risico tot) een afstand tot de arbeidsmarkt (2019).

⁹ Een startkwalificatie is een diploma op het niveau van havo, vwo of mbo-niveau 2 of hoger.

¹⁰ SEO (2021), [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek](#)

¹¹ SEO (2022) [Monitor aanpak jeugdwerkloosheid - SEO Economisch Onderzoek](#)

¹² CPB (2018), Waarde van een startkwalificatie, <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-8feb2018-Waarde-van-een-startkwalificatie-op-de-arbeidsmarkt.pdf>

¹³ SEO (2022) De impact van de coronacrisis op de arbeidsmarkt, [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek\[1801731009\]](#)

¹⁴ SEO (2022) monitor aanpak jeugdwerkloosheid, <https://www.seo.nl/publicaties/monitor-aanpak-jeugdwerkloosheid/>.

¹⁵ [CPB Coronapublicatie 'Langdurige effecten van de coronacrisis voor de arbeidsmarkt'](#)

¹⁶ CBS (2022), lager opgeleiden hebben minst stabiele loopbanen, <https://www.cbs.nl/nl-nieuws/2022/35/lager-opgeleide-jongeren-hebben-minst-stabiele-loopbanen>

¹⁷ CBS (2020) 70.000 jongeren zonder startkwalificatie hadden geen werk, [70 duizend jongeren zonder startkwalificatie hebben geen werk \(cbs.nl\)](#)

¹⁸ CPB (2018), Waarde van een startkwalificatie, p. 17-19, <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-8feb2018-Waarde-van-een-startkwalificatie-op-de-arbeidsmarkt.pdf>

¹⁹ CPB (2018), Waarde van een startkwalificatie, p. 17-19, <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-8feb2018-Waarde-van-een-startkwalificatie-op-de-arbeidsmarkt.pdf>

²⁰ Met economisch niet-zelfstandige jongeren wordt bedoeld: jongeren die geen onderwijs volgen, die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (en dus niet volledig of duurzaam arbeidsongeschikt zijn) en die minder dan 70% van het wettelijk minimumloon verdienen.

zonder startkwalificatie lastig werk te vinden. 60% van de jongeren zonder startkwalificatie en zonder werk heeft een jaar later nog steeds geen baan²¹. Zij zijn vaker werkloos, doen een groter beroep op sociale voorzieningen en de zorg en hebben een grotere kans om in criminaliteit te vervallen²².

Als jongeren zonder startkwalificatie wel werk hebben, is dit vaker in een flexibel dienstverband waardoor zij minder baanzekerheid hebben^{23 24}. Dit geldt voor degenen met een flexibel contract, maar ook voor degenen die beginnen met een vast contract. Het CBS concludeert: "Zeker voor mensen zonder startkwalificatie is een vast contract dus niet zo vast als de naam suggereert"²⁵. Het gemaakte onderscheid tussen jongeren met en zonder startkwalificatie blijft relevant²⁶. Ondanks dat een startkwalificatie de kans op werk vergroot, zijn er ook jongeren met startkwalificatie die niet aan het werk komen

Kansen hangen sterk samen met sociaal economische positie

De kans op duurzaam werk is in het mbo met name laag bij jongeren afkomstig uit de entree en de mbo niveau 2 in de bol. Dit zijn veelal jongeren met meerdere gestapelde problemen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om psychische problemen, schulden, criminaliteit of problemen in het huishouden. Zij komen relatief vaak uit huishouders met een laag inkomen. Het percentage studenten met meerdere gestapelde problemen is bij entree (bol) 38% en bij niveau 2 21%, terwijl dit bij de vakopleiding (hierna niveau 3) en de middenkaderopleiding (hierna niveau 4) dit ongeveer 10% is²⁷. Jongeren met multiproblematiek hebben ook de meeste kans om economisch niet zelfstandig te zijn²⁸. Bij jongeren met een lage sociaal economische status²⁹ is de kans drie keer zo groot op werkloosheid dan bij jongeren met een gemiddelde achtergrond.³⁰ Ook gecorrigeerd voor andere problemen, is huishoudinkomen een significante factor.³¹

Doordat jongeren met lagere opleidingsniveaus relatief vaker een lagere sociaal economische positie hebben en vaker te maken hebben met meerdere problemen, is het voor het bevorderen van kansengelijkheid belangrijk om extra aandacht te hebben voor entree en bol niveau 2 studenten.

d) Wat is het huidige beleid en wat heeft de evaluatie opgeleverd?

Dit zit verwerkt in punt b

e) Wat gebeurt er als de overheid niets doet (Nuloptie)? Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

In de probleemanalyse is beschreven wat nu de situatie is.

²¹ CBS (2021) Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt

²² LPBL (2020) MKBA regionaal programma West Brabant, <https://www.lpbl.nl/wp-content/uploads/2021/11/LPBL-MKBA-VSV-programma-ALGEMEEN-v17.11.pdf>

²³ SEO (2022) De impact van de coronacrisis op de arbeidsmarkt, [De impact van de coronapandemie op de overgang onderwijs-arbeidsmarkt - SEO Economisch Onderzoek\[1801731009\]](https://www.seo.nl/onderzoek/1801731009)

²⁴ CPB (2018), Waarde van een startkwalificatie, p. 17-19, <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-8feb2018-Waarde-van-een-startkwalificatie-op-de-arbeidsmarkt.pdf>

²⁵ CBS (2022), Lager opgeleiden hebben minst stabiele loopbanen, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2022/35/lager-opgeleide-jongeren-hebben-minst-stabiele-loopbanen>

²⁶ CBS (2021) jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt, [Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt \(cbs.nl\)](https://www.cbs.nl/nl-nl/onderzoek/1801731009)

²⁷ CBS (2021) voortijdig schoolverlaten en multiproblematiek

²⁸ CPB (2019) jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt

²⁹ Sociaal Economische Status is een indicator die is gebaseerd op de financiële welvaart, het opleidingsniveau en het recente arbeidsverleden van particuliere huishoudens

³⁰ LPBL (2020) Maatschappelijke kosten baten analyse voortijdig schoolverlaten

³¹ CBS (2021) samenhang tussen problemen en voortijdig schoolverlaten, <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2021/49/samenhang-tussen-problemen-en-de-kans-op-voortijdig-schoolverlaten>

Dit wetsvoorstel beslaat een viertal maatregelen die gezamenlijk zorgen voor een doorlopende aanpak van school naar werk voor jongeren tot 27 jaar. Het beste instrument om instanties een taak, financiering en heldere kaders over gegevensuitwisseling te geven, is wetgeving. Hierbij speelt mee dat de baten van interventies vaak pas op latere termijn zichtbaar worden en niet altijd neerslaan bij de partij die de kosten maakt, waardoor de juiste strategische keuzes zonder sturing van de overheid niet van de grond komen.³² De huidige taken van de colleges van burgemeester en wethouders (B&W) en onderwijsinstellingen zijn in wetgeving vastgelegd, dus dat is de plek om deze taken uit te breiden of te wijzigen.

Gekozen is voor een combinatie van instrumenten die zowel bij de onderwijsinstelling, de gemeente als het Doorstroompunt worden belegd. Daarmee wordt aangesloten op bestaande competenties en taken van deze organisaties en de praktijk in de Aanpak Jeugdwerkloosheid. Dit pakket zorgt voor een sluitende aanpak voor jongeren tot 27 jaar waarbij veel aandacht is voor de samenwerking en verbinding tussen deze organisaties.

---

³² IBO JmAA, p. 27.

2. Wat is het beoogde doel?

Hulpvragen

- a) Wat zijn de beleidsdoelen?

Dit wetsvoorstel wil de kansengelijkheid vergroten door jongeren met (een risico op) een afstand tot de arbeidsmarkt te begeleiden bij de overgang van school naar werk en bij het behouden van werk bij (dreigende) werkloosheid.

- b) Aan welke [duurzame ontwikkelingsdoelen \(sustainable development goals, SDG's\)](#) en [brede welvaartsuitkomsten](#) dragen de doelen bij?

Ongelijkheid verminderen

Eerlijk werk en economische groei

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

Dit wetsvoorstel beslaat een viertal maatregelen die gezamenlijk zorgen voor een doorlopende aanpak van school naar werk voor jongeren tot 27 jaar. Het gaat om aanvullende loopbaanbegeleiding door het mbo, begeleiding naar werk door de gemeente vanuit de Participatiewet, de uitbreiding van het Doorstroompunt tot 27 jaar en een wettelijke basis voor samenwerking tussen deze partijen. Het beste instrument om instanties een taak, financiering en heldere kaders over gegevensuitwisseling te geven, is wetgeving. De huidige taken van de colleges van burgemeester en wethouders (B&W) en onderwijsinstellingen zijn in wetgeving vastgelegd, dus dat is de plek om deze taken uit te breiden of te wijzigen.

Gekozen is voor een combinatie van instrumenten die zowel bij de onderwijsinstelling, de gemeente als het Doorstroompunt worden belegd. Daarmee wordt aangesloten op bestaande competenties en taken van deze organisaties en de praktijk in de Aanpak Jeugdwerkloosheid. Dit pakket zorgt voor een sluitende aanpak voor jongeren tot 27 jaar waarbij veel aandacht is voor de samenwerking en verbinding tussen deze organisaties.

Alternatief loopbaanbegeleiding

Als alternatief voor aanvullende loopbaanbegeleiding is verkend of de gemeente deze loopbaanbegeleiding uit kan voeren. De doorslaggevende reden om loopbaanbegeleiding te beleggen bij de onderwijsinstelling is de bestaande band tussen de onderwijsinstelling en de jongere en het voorkomen van een overdracht in een kwetsbare transitieperiode. Voor de doelgroep waarop dit wetsvoorstel betrekking heeft, is een vertrouwd gezicht tijdens de transitiefase van school naar werk van groot belang. Ook is de onderwijsinstelling beter in staat in te schatten welke student extra loopbaanbegeleiding nodig heeft en deze af te stemmen op de behoefte van de student.

Alternatieve instrumenten voor taken gemeenten

Een eerste alternatief is om de ondersteuning van jongeren van 23 tot 27 jaar zonder startkwalificatie wettelijk bij de gemeente te beleggen. Op grond van de Participatiewet kan de gemeente deze jongeren benaderen, maar in de praktijk gebeurt dit onvoldoende (zie paragraaf 2.3.2). Deze taak wordt bij het Doorstroompunt belegd omdat het Doorstroompunt 1.) al veel jongeren kent voordat ze 23 jaar worden, 2.) de kennis, competenties en het netwerk heeft om

contact te leggen en begeleiding te bieden aan jongeren naar onderwijs of werk en 3.) een bestaande infrastructuur heeft voor het koppelen van gegevens en voor het initiëren en coördineren van de samenwerking tussen de domeinen onderwijs en arbeid.

Een ander alternatief is het instellen van een aparte integrale ondersteuner. Deze ondersteuner is een vast aanspreekpunt en zou op diverse domeinen jongeren kunnen ondersteunen. Het belangrijkste nadeel is dat de jongere met een nieuw persoon te maken krijgt terwijl er meestal al ondersteuning is³³. Niet elke jongere heeft ondersteuning nodig op diverse domeinen. Ook blijkt uit onderzoek naar veelbelovende voorbeelden van integrale ondersteuning³⁴ dat binnen de bestaande wettelijke kaders integrale ondersteuning geboden kan worden. Dit kan ook door het Doorstroompunt gebeuren.

4. Wat zijn de gevolgen van het wetsvoorstel

Voor jongeren

Het gevolg van dit wetsvoorstel voor jongeren is dat als zij dit nodig hebben ondersteuning krijgen in de overstap van onderwijs naar werk. Zij staan er niet alleen voor in deze belangrijke overgangsfase. De communicatie naar jongeren over de mogelijkheden is een belangrijk aandachtspunt. Hierbij spelen scholen de belangrijkste rol, bijvoorbeeld door in hun informatievoorziening aan studenten actief een ondersteuningsaanbod te doen. Vanuit OCW zal ook gerichte communicatie moeten plaatsvinden, zoals via sites zoals mbo-toegankelijk of met een brief aan alle mbo-studenten.

Voor mbo-instellingen

Mbo-instellingen krijgen een grotere verantwoordelijkheid in de voorbereiding op en begeleiding naar werk.

Voor het Doorstroompunt

Voor de doorstroomcoaches betekent dit wetsvoorstel dat zij ook jongeren van 23 tot 27 jaar kunnen begeleiden.

Voor de gemeente en de centrumgemeente

Voor de gemeente betekent dit dat zij door het onderwijs of het Doorstroompunt eerder bij jongeren betrokken zullen worden voor de begeleiding naar werk.

Voor DUO

Voor DUO betekent de uitbreiding van het Doorstroompunt dat de bestaande gegevensleveringen zo worden aangepast dat ook jongeren tussen de 23 en 27 jaar in beeld komen van het Doorstroompunt.

- a) Welke verplichte toetsen zijn van toepassing en wat zijn daarvan de uitkomsten?
- Uitvoeringstoets Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO)
  - Uitvoeringstoets Decentrale Overheden/Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
  - Uitvoeringstoets Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR)
  - Uitvoeringstoets Inspectie van het Onderwijs

De uitkomsten zijn nog niet bekend.

---

³³ Interdepartementaal beleidsonderzoek Eindrapport jongeren met (een risico tot) een afstand tot de arbeidsmarkt (2019).

³⁴ De Beleidsonderzoekers (2023), Eindrapport integrale ondersteuning.

5. Wat is de voorkeursoptie?

Hoofdpijnen wetsvoorstel

Het wetsvoorstel bestaat uit een pakket van drie samenhangende taken en een verplichting voor betrokken organisaties om samen te werken. Alle partijen hebben zelfstandige wettelijke taken, deze worden deels uitgebreid. Daarnaast werken partijen samen bij de uitvoering van een regionaal programma, waarin zij aanvullende maatregelen kunnen uitwerken.

Taak mbo-instellingen

- Het voorstel is om mbo-instellingen te verplichten om loopbaanbegeleiding naar werk aan te bieden aan studenten in de laatste fase van hun opleiding tot een jaar na diplomering.
- Dit is voor alle studenten die dit nodig hebben, waarbij de focus ligt op entree en bol niveau 2. Jongeren besluiten zelf of zij van het aanbod gebruik willen maken.
- Bij de loopbaanbegeleiding kan een mbo-instelling de gemeente betrekken.

Taak Doorstroompunt

- Dit is een bestaande wettelijke taak voor gemeenten. Gemeenten werken samen in 40 Doorstroompunt-regio's, waarbinnen een contactgemeente de coördinatie uitvoert. Het Doorstroompunt benadert proactief jongeren zonder startkwalificatie en biedt ondersteuning naar onderwijs of, als dat niet passend is, naar werk. Doorstroomcoaches leggen onder andere contact met jongeren via verzuimgesprekken, telefoon of door op huisbezoek te gaan.
- Het voorstel is om de maximumleeftijd van de doelgroep van het Doorstroompunt uit te breiden van jongeren tot 23 jaar, naar jongeren tot 27 jaar.

Taak gemeente in Participatiewet

- Het voorstel is om de gemeente op grond van de Participatiewet een duidelijke taak te geven bij de ondersteuning van de overgang naar werk voor jongeren waarvoor ondersteuning van de onderwijsinstelling of het Doorstroompunt niet voldoende is.
- Op basis van het voorstel kan de gemeente ook preventief worden betrokken tijdens loopbaanbegeleiding in het mbo.

Samenwerking stimuleren

- In de wetsartikelen wordt een verbinding gemaakt tussen de taken van de verschillende organisaties en wordt gegevensuitwisseling mogelijk gemaakt.
- Mbo-instellingen, gemeenten en Doorstroompunt-regio's krijgen ruimte om op basis van de situatie van de jongere maatwerk te bieden.
- Daarnaast wordt voorgesteld om het regionaal programma uit te breiden. Op dit moment maken het Doorstroompunt en onderwijsinstellingen samen een regionaal programma met (bovenwettelijke) maatregelen voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Het voorstel is om de reikwijdte van dit programma te verbreden met het bevorderen van de overgang van school naar werk.
- Ook wordt de verplichting toegevoegd om in het regionaal programma afspraken te maken over de samenwerking tussen partijen in de regio.

b) Hoe houdt het voorstel rekening met:

- [Doeltreffendheid](#) en [doelmatigheid](#);
- Uitvoerbaarheid voor alle relevante partijen (inclusief [doenvermogen](#), [regeldruk](#) en [handhaving](#));
- Brede maatschappelijke impact?

Doelmatigheid en doeltreffendheid

Uit onderzoek blijkt dat het bieden van intensieve begeleiding juist bij kwetsbare jongeren, zoals jongeren zonder startkwalificatie, het hoogste maatschappelijke rendement oplevert en dat de opbrengsten veel hoger zijn dan de kosten³⁵. Het IBO Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt concludeert dat er nu structurele knelpunten zijn in de keten van school naar werk. Onderzoek van Regioplan³⁶ formuleert de werkzame elementen in de begeleiding in de stap van school naar werk. Het wetsvoorstel zorgt ervoor dat mbo-instellingen, gemeenten en Doorstroompunten in staat zijn aandacht en ondersteuning te bieden aan jongeren die dit nodig hebben. Investeren in jongeren levert, mits goed ingezet, veel meer op dan dat het kost omdat het effect van een extra behaalde startkwalificatie en het helpen van jongeren aan werk een langdurig positief effect heeft.

Met dit wetsvoorstel bereiken meer jongeren hun potentieel waarmee de investeringen die in het onderwijs in jongeren zijn gedaan, beter renderen. Hierbij ligt de focus op jongeren uit het praktijkonderwijs, voorgezet speciaal onderwijs, entree, mbo bol niveau 2 en voortijdig schoolverlaters. Bij deze groepen liggen de meeste kansen om kansenongelijkheid aan te pakken.

Regeldruk

Het voorstel bevat een uitgebreide regeldrukparagraaf waarin de regeldrukkosten worden uitgewerkt. Dit betreft voor de mbo-instelling structurele en incidentele regeldrukkosten. Ook voor jongeren worden enige structurele regeldrukkosten opgenomen. Daarnaast wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan het doenvermogen van jongeren.

Toezicht

Het toezicht op onderwijsinstellingen (loopbaanbegeleiding) is belegd bij de Inspectie van het Onderwijs. Voor de taken die zijn belegd bij gemeenten (waaronder Doorstroompunt-regio's) houdt de Inspectie geen toezicht.

c. Wat zijn de risico's en onzekerheden van dit voorstel?

Risico: regio-indeling

Een nadeel van de keuze voor Doorstroompunt-regio's is dat deze soms uit meerdere arbeidsmarktregio's bestaat, of dat de arbeidsmarktregio uit meerdere Doorstroompunt-regio's bestaat. Dit kan extra afstemming vergen. Uit gesprekken met het veld wordt het verschil in regio-indeling vaak genoemd als mogelijke factor die de samenwerking belemmert.

→ Ten aanzien van dit risico wordt nader onderzoek uitgezet naar de verwachte effecten van dit wetsvoorstel op de samenwerking, wat de invloed is van de verschillen in de regio-

---

³⁵ LPBL (2023) Meta analyse investeren in kwetsbare jongeren

³⁶ Regioplan (2022) onderzoek Aanpak Jeugdwerkloosheid

indeling en wat de gevolgen zouden zijn van een mogelijke herziening van de regio-indeling. De resultaten van dit onderzoek worden begin 2024 verwacht.

Risico: verschillen in begeleiding

Met de decentralisaties is welbewust gekozen voor de mogelijkheid om op individuele basis maatwerk te bieden en dus het aanbod af te stemmen op wat een jongere nodig heeft. Gemeenten kunnen onderling verschillende keuzes maken bij het invullen van hun decentrale beleidsruimte. Verschillen binnen en tussen gemeenten zijn een inherent gevolg van de keuze voor zowel decentralisatie als voor maatwerk. Aandachtspunt is ook dat gemeenten veel autonomie hebben bij het uitvoeren van de Participatiewet.

- ➔ Ten aanzien van dit risico worden partijen aangespoord om van *best practices* in andere regio's te leren, het Rijk heeft hierin een faciliterende rol. Samenwerking en een (deels) uniforme uitvoering wordt gestimuleerd en gemonitord, onder andere via het Regionaal Programma.

d) Hoe ziet de voorgenomen [monitoring en evaluatie](#) eruit?

Een jaar na de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel zal een invoeringstoets uitgevoerd worden. Daarbij zal gekeken worden naar de werking van de nieuwe wetgeving in de praktijk. In gesprekken met het veld wordt bekeken of dit wetsvoorstel voor scholen, het Doorstroompunt en gemeenten werkbaar is in de praktijk en of er geen onbedoelde negatieve effecten zijn.

Na drie jaar na de inwerkingtreding zal dit wetsvoorstel worden geëvalueerd. Deze termijn is gekozen omdat de evaluatie dan input kan geven voor de nieuwe periode van het regionaal programma. Dit regionaal programma loopt naar verwachting tot eind 2029.